

Društvo slovenskih izobražencev / Gost dr. Milko Mikola

"Povojna oblast je iznakazila prizadevanja poštenih borcev"

"Nihče ni bolj iznakazil prizadevanja poštenih borcev, kot je to storila povojna oblast." To so bile besede, s katerimi je dr. Milko Mikola, vodja sektorja za popravilo krivic in narodno spravo pri ministrstvu za pravosodje RS, sklenil svoj poseg na večeru Društva slovenskih izobražencev, ki je potekal v ponedeljek, 22. januarja.

Kot je uvodoma poudaril novinar Ivo Jevnikar, ki je vodil srečanje, je dr. Mikola dober poznavalec oblik povojne represije režima, saj je na to temo izdal kar nekaj publikacij. V Peterlinovi dvorani je gost obravnaval različne načine, s katerimi je nekdanji režim pritiskal na svoje nasprotnike in sumljive osebe pa tudi na družbo nasploh, da je lahko ohranil svojo dominantno pozicijo. Tako Slovenija kot vse ostale federativne republike so izvajale represijo po sovjetskem oz. Stalinovem vzoru. "Vrh ledene gore so bili množični pomori, ko je brez sodne obravnave šlo v smrt preko 14 tisoč Slovencev", je dejal gost večera in dodal, da predstavlja Slovenija s tega vidika največje morišče v Evropi. "Če pomislimo, da je slovenski narod tedaj štel milijon in pol ljudi, lahko trdimo, da je bil zdesetkan vsak stoti Slovenec." Žal dokumentov nimamo, da bi z gotovostjo proučili število žrtev. Režim je namreč sistematično uničeval kompromi-

sne dokumente predvsem v trenutkih, ko so notranji ali zunanji politični faktorji znali zamajati temelje sistema, na primer ob vstaji na Madžarskem leta 1956, v Češkoslovaški leta 1968 itd.

Dobro pa so se v času ohranili dokumenti o razlastitvah. Z nasilnim razlaščenjem premoženja pa je režim skušal odpraviti zasebni sektor in meščanstvo. Čemur napačno pravimo nacionalizacija (kar s pravnega vidika velja za odkup s strani države privatnega podjetja in podob-

industriji. Obenem je agrarna reforma leta 1945 prizadela Cerkev in banke; z novim zakonom leta 1953 je bilo vsakemu kmetu odmerjenih največ 10 hektarov zemlje, kar je privedlo do upada tradicije družinskih kmetij: "Posledice tovrstne politike je še danes občutiti". Razlastitve so doletele predvsem premožnejše, katerih premoženje je večalo težo državne blagajne. Represija, pri kateri so imela pomembno vlogo sodišča, je bila sicer izvedena zoper kogarkoli, ki je bil za režim sumljiv. Poseb-

so bila dejavna od maja do oktobra 1945." Po nacističnem zgledu jih je ustanovila OZNA in upravljala jih je v sodelovanju s KNO-jem. Vanje so priganjali ljudi na podlagi spiskov, ki jih je OZNA pisala med vojno in po njej. Taborišča, v katerih je umrlo veliko oseb, so bila v Teharju, pri Šentvidu in pri Ptujju, kjer so bili zaprti Nemci. Delovna taborišča pa so bila v primerjavi s koncentracijskimi znatno manj huda. Zgrajena so bila v okolici delovišč, da so lahko obrati razpolagali z večjo delovno silo.

Delovali so do začetka petdesetih let, ko je moral Tito spriči spremenjenih geopolitičnih okoliščin (se pravi po kominformu) dokazati Zahodu drugačno podobo jugoslovanskega socializma. Čeprav se je represija v 70. letih nekoliko omilila, je vedno temeljito nadzorovala družbo: ko se je polagoma začela razvijati opozicija, je režim 'skrbno' preganjal slovensko inteligenco. Dovolj je, da omenimo Pučnikov primer.

Zakon o popravilu krivic je bil v Sloveniji sprejet leta 1996. Sprava pa bo v domovini dovršena le takrat, ko bosta režimski sistem in komunizem dokončno obsojena. "Pri tem argumentu nismo še šli do konca", je še dejal dr. Mikola. "Še danes slo-

venska levica noče pristati na obsodbo komunističnega totalitarnega režima", je sklenil gost.

IG

Foto IG

no), je bila v bistvu prava zaplemba (kar je kazenski ukrep). "Že leta 1945 je bilo zaplenjeno kar 85% vložnega kapitala v

na vrsta prisilnih ukrepov je bil gotovo odvzem prostosti, ki ga je režim udejanjal na dva načina. "Koncentracijska taborišča